

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 725/2024-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Elenou Ľalíkovou, Podbrezovská 34, Bratislava, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaniach vedených pod sp. zn. 2CoPr/18/2017, 2CoPr/3/2020 a 2CoPr/5/2024 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaniach vedených pod sp. zn. 2CoPr/18/2017, 2CoPr/3/2020 a 2CoPr/5/2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľke **p r i z n á v a** primerané finančné zadost'učinenie v sume **4 000 eur**, ktoré **j e** jej Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Krajský súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **582,14 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto nálezu sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. septembra 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie svojej

veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom krajského súdu v napadnutom konaní označenom v záhlaví tohto nálezu. Sťažovateľka navrhuje uloženie príkazu krajskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 8 000 eur, ako aj náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a vyžiadaného súdneho spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie vyplýva, že sťažovateľka sa proti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“) žalobou doručenou 8. augusta 2016 (pôvodne Okresnému súdu Bratislava III) domáhala určenia neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru zánikom funkcie.

3. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 11Cpr/5/2016 zo 4. júla 2017 bola žaloba zamietnutá a sťažovateľka zaviazaná povinnosťou nahradiť žalovanej trovy konania. Na odvolanie sťažovateľky bol rozsudok okresného súdu zo 4. júla 2017 potvrdený ako vecne správny rozsudkom krajského súdu sp. zn. 2CoPr/18/2017 z 26. septembra 2018. Na dovolanie sťažovateľky bol rozsudok krajského súdu z 26. septembra 2018 zrušený uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/129/2019 z 27. novembra 2019 z dôvodu porušenia práva sťažovateľky na spravodlivý proces, ku ktorému došlo tým, že odvolací súd svoje rozhodnutie založil na iných právnych dôvodoch ako súd prvej inštancie, a preto bol povinný sporové strany vyzvať k použitiu právneho predpisu, ktorý nebol pri rozhodovaní súdom prvej inštancie použitý.

4. Krajský súd následne po odstránení vyčítanej vady konania opätovne rozhodol rozsudkom sp. zn. 2CoPr/3/2020 z 12. augusta 2020 tak, že rozsudok okresného súdu zo 4. júla 2017 potvrdil ako vecne správny a žalovanej priznal náhradu trov odvolacieho konania a dovolacieho konania v rozsahu 100 %. Dovolanie žalobkyne bolo uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/60/2021 z 28. februára 2023 odmietnuté.

5. Nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 315/2023 zo 7. septembra 2023 bolo uznesenie najvyššieho súdu z 28. februára 2023 zrušené a vec vrátená najvyššiemu súdu na ďalšie konanie z dôvodu porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie.

6. Najvyšší súd následne uznesením sp. zn. 7CdoPr/14/2023 z 31. októbra 2023 rozsudok krajského súdu z 12. augusta 2020 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

7. Rozsudkom krajského súdu sp. zn. 2CoPr/5/2024 z 13. novembra 2024 bol rozsudok okresného súdu zo 4. júla 2017 zmenený s určením, že okamžité skončenie pracovného pomeru z 8. júna 2016 je neplatné. Žaloba vo zvyšnej časti o určenie, že pracovný pomer trvá, bola zamietnutá.

8. Uznesením ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 725/2024 z 19. decembra 2024 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Sťažovateľka zdôrazňuje, že vo veci ide o existenčný pracovnoprávny spor, pričom z uvedeného dôvodu sa mal spor s prihliadnutím na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len

„ESLP“) ukončiť do 4 rokov. Doterajšia celková doba konania vo veci sťažovateľky predstavuje 8 rokov.

10. V prípade, že vec bola opakovane prejednávaná na rôznych inštanciách, túto skutočnosť je potrebné pričítať na ťarchu toho súdu, ktorého rozhodnutie bolo ako posledné zrušené (I. ÚS 343/2010).

11. S prihliadnutím na závažnosť predmetu konania pre sťažovateľku a celkovú dĺžku napadnutého konania je jediným efektívnym prostriedkom satisfakcie aj finančná kompenzácia, ktorá aspoň čiastočne zmierňuje dopad priet'ahov na jej existenciu, psychiku a sociálne vzťahy.

III.

Vyjadrenie krajského súdu

12. Na výzvu ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti vyjadril krajský súd v zastúpení jeho predsedom prípisom sp. zn. 1SprV/427/2024 zo 16. januára 2025, ktorý sa v celom rozsahu stotožnil so stanoviskom predsedníčky senátu 2Co krajského súdu JUDr. Kráľovej, ktoré bolo obsahom prípisu.

13. Predsedníčka senátu v podstatnom uviedla, že v konaní vedenom na odvolacom súde pod sp. zn. 2CoPr/18/2017 bol spis odvolaciemu súdu predložený 28. decembra 2017, pričom o odvolaní bolo rozhodnuté v lehote 9 mesiacov od nápadu veci, a to 26. septembra 2018. Po rozhodnutí dovolacieho súdu bol spis opätovne predložený odvolaciemu súdu, ktorý vo veci rozhodol necelé štyri mesiace po vrátení, a to rozsudkom 12. augusta 2020. Po opätovnom zrušení rozsudku odvolacieho súdu rozhodnutím dovolacieho súdu bola vec prejednávaná v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 2CoPr/5/2024 a vo veci bolo rozhodnuté rozsudkom 13. novembra 2024, t. j. v lehote 7 mesiacov od nápadu veci odvolaciemu súdu.

14. S prihliadnutím na stav oddelenia senátu 2Co v priebehu rokov 2017 až 2022 predsedníčka senátu konštatovala, že vec sťažovateľky bola od nápadu odvolaciemu súdu v každom jednotlivom konaní rozhodnutá v primeranom čase.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podania krajského súdu a obsahu ústavnej sťažnosti sťažovateľky, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce z predmetného spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

16. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím

súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

17. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP k obsahovo totožnému právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

18. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru, v ktorom sťažovateľka vystupuje na strane žalobkyne, tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a nemožno ju považovať za právne zložitú. Obsah vyžiadaného spisu a ani vyjadrenie predsedu krajského súdu a predsedníčky senátu právnu a ani skutkovú zložitosť prejednávanej veci nepreukazujú.

19. Z hľadiska povahy veci považuje ústavný súd za relevantné zvýrazniť najmä to, že pracovnoprávne spory a mzdové nároky z nich vyplývajúce považuje za spory mimoriadne citlivej povahy (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 82/02, IV. ÚS 4/05, III. ÚS 35/07, III. ÚS 1/09), ktoré pripúšťajú chápanie zbytočných prietáhov v prísnejšom meradle, ako to je pri iných súdnych sporoch, ktoré nemajú súvis s existenčnou otázkou strany v spore. V týchto sporoch by súd mal postupovať čo najrýchlejšie a efektívne, a to predovšetkým z dôvodu závažných sociálnych dopadov týchto sporov na samotné strany sporu. Taktiež z judikatúry ESLP (napr. Vocaturo proti Taliansku, rozsudok z 24. 5. 1991) vyplýva, že pracovnoprávne spory si zo svojej povahy vyžadujú urýchlené rozhodnutie, či už ide o prístup k slobodnému povolaniu, živobytie sťažovateľa, pokračovanie v zamestnaní, napadnutie skončenia pracovného pomeru, suspendovanie sťažovateľa, alebo jeho opätovné dosadenie do funkcie, alebo ak má žalovaná suma pre sťažovateľa zásadný význam (napríklad vo veciach týkajúcich sa invalidného dôchodku, náhrady škody na zdraví a podobne). Prietahy v takomto type konaní preto môžu v konečnom dôsledku ohroziť až dôveryhodnosť štátnej moci a špecificky súdnej moci v očiach strán sporu, ako aj všeobecné vnímanie fungovania demokratického a právneho štátu verejnosťou (m. m. I. ÚS 345/2014, IV. ÚS 161/2018).

20. V súvislosti s druhým kritériom, ktorým je správanie sťažovateľky ako sporovej strany, ústavný súd konštatuje, že nezistil také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali záver, že sťažovateľka prispela k predĺženiu napadnutého konania. Napokon takéto skutočnosti nevyplynuli ani z vyjadrení krajského súdu.

21. Ústavný súd napokon preskúmal samotný postup krajského súdu ako súdu odvolacieho. V tomto smere poukazuje už na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej k vzniku zbytočných prietáhov v konaní pred všeobecným súdom môže dôjsť nielen jeho nečinnosťou, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou (m. m. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

22. V súvislosti so skutočnosťou rozhodovania odvolacieho súdu v primeranom čase, na ktoré poukazuje vo svojom vyjadrení predsedníčka senátu (body 13 a 14 tohto nálezu), ústavný súd konštatuje, že tieto nemožno vyhodnocovať v súvislosti s preskúmaním postupu krajského súdu izolovane, ale v kontexte celkového posúdenia postupu odvolacieho súdu súvisiaceho s okolnosťou zrušenia meritórnych rozhodnutí krajského súdu na podklade dvoch rozhodnutí dovolacieho súdu. Súčasťou rozhodovacej činnosti ústavného súdu je totiž názor, podľa ktorého čas konania na inštančne nadriadenom súde v prípade zrušenia rozhodnutia z dôvodu nepreskúmateľnosti alebo inej procesnej vady majúcej za následok porušenie práva strany na spravodlivý proces ide na „vrub“ súdu, ktorému sa rozhodnutie zrušilo (m. m. I. ÚS 59/2023, I. ÚS 451/2022). Nie je teda pre rozhodnutie vo veci zbytočných prietáhov rozhodujúce to, že odvolací súd vo veci totožného odvolania rozhodoval v napadnutých konaniach v primeraných lehotách, ale to, že vo veci totožného odvolania rozhodoval krajský súd ako odvolací súd celkovo v troch odvolacích konaniach, a to z dôvodu kasačných rozhodnutí dovolacieho súdu.

23. V poradí prvom konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 2CoPr/18/2017 došlo zo strany odvolacieho súdu k procesnej vade, ktorá mala za následok zrušenie v poradí prvého rozsudku krajského súdu z 26. septembra 2018 na podklade uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. z 27. novembra 2019 z dôvodu, že v priebehu odvolacieho konania krajský súd nevyzval sporové strany, aby sa vyjadrili k použitiu ustanovenia všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorý súd prvej inštancie dosiaľ neaplikoval. V dôsledku nesprávneho procesného postupu krajského súdu sa tak vec odvolania opätovne vrátila krajskému súdu, ktorý vo veci odvolania rozhodoval druhýkrát.

24. V poradí druhý rozsudok krajského súdu z 12. augusta 2020 bol zrušený uznesením najvyššieho súdu z 31. októbra 2023. V citovanom rozhodnutí dovolací súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v náleze zo 7. septembra 2023 dospel k záveru o potrebe zrušenia v poradí druhého rozsudku krajského súdu z dôvodu, že ním došlo k porušeniu práva sťažovateľky na spravodlivý proces pre existenciu vady zmätočnosti, ktorá spočívala v nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu, keďže odvolací súd nereagoval na podstatné odvolacie námietky sťažovateľky.

25. Uvedený neefektívny postup odvolacieho súdu *prima facie* nesmeroval k nastoleniu účinnej a rýchlej právnej istoty sťažovateľky, ale práve naopak, jej dosiahnutie spomalil, keďže o totožnom odvolaní rozhodoval krajský súd ako odvolací súd od decembra 2017, keď bol spis predložený na rozhodnutie o odvolaní proti rozsudku okresného súdu zo 4. júla 2017, do novembra 2024, keď krajský súd rozhodol v poradí tretím rozsudkom.

26. Prihliadajúc na celkovú dobu rozhodovania o totožnom odvolaní dosahujúcu takmer 7 rokov, zohľadňujúc povahu veci, o ktorú v konkrétnych okolnostiach ide (pracovnoprávny spor) a ktorá si vyžadovala od vo veci konajúcich súdov urýchlené rozhodnutie, ústavný súd dospel k záveru, že neefektívnym postupom krajského súdu v napadnutých konaniach došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov, ako aj práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

V.

Príkaz konať a primerané finančné zadosťučinenie

27. Vec sťažovateľky nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti v dispozícii krajského súdu, keďže tento vo veci meritórne rozhodol 13. novembra 2024, pričom spis vrátil Mestskému súdu Bratislava IV 27. novembra 2024 na doručovanie meritórneho rozhodnutia. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd nevyhovel návrhu sťažovateľky na uloženie príkazu krajskému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov (bod 4 výroku tohto nálezu).

28. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka si uplatnila primerané finančné zadosťučinenie v sume 8 000 eur, ktoré odôvodnila skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 11 tohto nálezu.

29. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

30. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

31. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, prihliadajúc na neefektívnu činnosť krajského súdu, ktorá spôsobila, že vo veci totožného odvolania boli vydané tri rozsudky, pričom rozhodovanie vo veci odvolacím súdom dosiahlo obdobie 7 rokov, berúc do úvahy povahu a rozsah práv sťažovateľky, ktoré boli porušené, predmet konania, ako aj jeho význam pre sťažovateľku so zdôraznením osobitosti vecí týkajúcich sa pracovnoprávných vzťahov, ktoré si vyžadujú urýchlené rozhodnutie, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľke v sume 4 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadosťučinenia v sume 4 000 eur oproti sťažovateľkou navrhovanej sume 8 000 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

32. Ústavný súd napokon rozhodol o priznaní nároku sťažovateľke na náhradu trov konania (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľka si v ústavnej sťažnosti uplatnila nárok na náhradu trov konania v sume 582,14 eur, pričom táto suma neprekračuje sumu, na ktorú jej vznikol nárok podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde), súc viazaný návrhom na rozhodnutie, nárok na náhradu trov konania v ňou uplatnenej sume 582,14 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

33. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde

v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

VII.

34. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. januára 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu